

Plování těles

Na těleso o objemu V a hustotě ρ_T (zcela nebo částečně) ponořené do [kapaliny](#) o hustotě ρ působí výsledná [síla](#), jejíž velikost je $F = |\vec{F}_G - \vec{F}_{vz}| = |\rho_T Vg - \rho Vg| = |\rho_T - \rho| Vg$. Mohou nastat tři případy:

1. $\rho_T > \rho$ - **těleso klesá ke dnu**, výslednice \vec{F} míří dolů

Kámen ve vodě nebo ve [vzduchu](#), člověk ve vzduchu, ...

2. $\rho_T = \rho$ - **těleso se v kapalině vznáší**, výslednice \vec{F} je nulová

Ryby ve vodě, ...

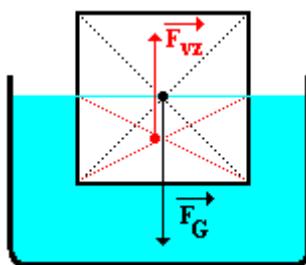
3. $\rho_T < \rho$ - výslednice \vec{F} míří směrem vzhůru, těleso stoupá k volné hladině kapaliny a částečně se vynoří nad hladinu kapaliny. Ustálí se v takové poloze, kdy [tíhová síla](#) \vec{F}_G je v [rovnováze](#) se [vztlakovou silou](#) \vec{F}_{vz} , jejíž velikost se rovná [tíze](#) \vec{G} kapaliny o stejném objemu jako je objem V' ponořené části tělesa. **Těleso plove** na volné hladině kapaliny. Platí: $\vec{F}_G = \vec{F}_{vz}$. Po dosazení $\rho_T Vg = \rho V' g$ a odtud $\frac{V'}{V} = \frac{\rho_T}{\rho}$. Těleso se tedy ponoří do kapaliny tím větší částí svého objemu, čím větší je jeho hustota.

Plážový míč ve vodě, železný [šroub](#) v roztaveném olovu, horkovzdušný balon při letu vzduchem, ...

Tíhová síla \vec{F}_G a [hydrostatická vztlaková síla](#) \vec{F}_{vz} se liší ve svém působišti. Zatímco tíhová síla působí v [těžišti tělesa](#), hydrostatická vztlaková síla působí v [těžišti](#) ponořené části tělesa (viz obr. 189, na kterém je znázorněno homogenní těleso; z důvodu přehlednosti je působiště vztlakové síly posunuto).

Na různém ponoru těles v závislosti na hustotě tělesa kapaliny jsou založeny **hustoměry**, které slouží k měření hustoty kapaliny.

Jednoduchý a přitom funkční hustoměr lze vyrobit z krabičky od léků (šumivé tablety). Krabičku zatížíme (několik kamínků, ...), aby držela ve svislé poloze, ale přitom aby se nepotopila. Na vnější stěnu přilepíme měřítko (okopírované pravítko) a ponoříme do vody. Zaznamenáme, do jaké hloubky (měřeno na přilepeném měřítku) se krabička potopí. Potom jí ponoříme do neznámé kapaliny (slaná voda, líh, ...) a určíme i v ní hloubku ponoru. [Poměr](#) hloubek ponoru krabičky v různých kapalinách určuje převrácený poměr hustot těchto kapalin.

Obr. 189

Uvedené tři možnosti plování těles v kapalině platí i pro vznášení se těles v plynech.

Mezi plováním a plaváním je rozdíl. Těleso plave v horizontálním směru a přitom se mění jeho poloha ve vodě (např. z Prahy do Mělníka plave po Vltavě lodí). Když těleso plove jeho poloha se nemění - těleso je v [klidu](#) částečně vynořené nad hladinou kapaliny.

Vztlaková síla se ale výrazněji uplatní v kapalinách než v plynech z jednoho prostého důvodu: hustota kapalin je zhruba tisíckrát větší než hustota plynů. Přesto je ale na působení vztlakové síly v plynech založeno **vznášení těles ve vzduchu**.

Dětské balónky, meteorologické balóny, ...

© Encyklopédie Fyziky (<http://fyzika.jreichl.com>); Jaroslav Reichl, Martin Všetička

Licence <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> zakazuje úpravy a komerční distribuci.